

Rooste ründab sõstra-põõsaid

Istutasin möödunud aastal noori mustasõstrapõõsaid. Nüüd on juhtunud nii, et neil on lehtedele tekkinud üksikud väikesed 3 mm suurused punased täpid, aga arenenud marjadest mõnel on punased kühumud. Vanadel põõsastel pole häda midagi. Aed on Jõelähtmes, ent sama muret kurdab ka tuttav Kakumäelt. Kas see on mõni uus haigus ja kuidas seda tõrjuda?

Vastab
VÄINO PALLUM

Kirjeldatud nähud lehtedel ja marjadel viitavad põõsaste nakatumisele roostehaigusesse – sõstra-karusmarjaroostesse. Haigust tekitab seen *Puccinia ribesii-caricis*, mille all kannatavad kõik sõstraliigid.

Patogeen on keerulise arengutsükliga nii nagu teisedki roosteseente liigid. See koosneb viiest eostajast: alg-, kevad-, suvi-, tali- ja kandeosad. Arengu läbimiseks vajab seen vaheldumisi kaht pere-meestaime – sõstrad või karusmari ja tarnad. Sõstrapõõsad nakatuvad tarnadel talvitunud patogeeni talieostest.

Varakevadadel arenevad talieostest eostannad. Need kanduvad tuulega sõstrapõõsastele ja nakatavad noori lehti, moodustades algeoslad algeostega. See toimub põhiliselt põõsaste õitsemise ajal, kuid võib alata juba lehepungade avanemisel ja kesta viljalgmete tekkimiseni, s.o 30–40 päeva. Lehed on roostehaigusele vastuvõtlikud 4–17 päeva vanuses.

Haigus muutub nähtavaks mai lõpul või juuni algul, mil lehtede alaküljel moodustunud algeostest tekivad kollakasoranžid kühumikesed ehk padjandid. Need on see- ne kevadeoslad kevadeostega. Veidi hiljem moodustuvad sellised eos-

REPRO

padjandid ka lehe- ja viljavartele, samuti marjahakalistele. Haigestunud marjad kortsuvad ja varisevad. Lehevarte nakkuse korral varisevad ka lehed.

Lehtede teisest nakkust, s.o haiguse kandumist haigetelt lehtedelt tervetele ei toimu. Patogeeni kevadeosad kanduvad põõsastelt edasi tarnadele, kus rooste levib suvieostega. Hilissuvel arenevad suvieospadjanditel talieosed. Nende läbi saab põõsas uusnakkuse kevadel.

Pehme lumerohke talv soodustab talieoste säilimist. Algeoste rohkusele aitavad kaasa sademeterikkad ilmad talieoste idanemise ja kandeoste moodustumise ajal. Marjaalgmete ja lehtede nakatumist soodustab samuti niiske ilm.

Möödunud talv ja varakevad olid meil rooste levikuks soodsad. Seetõttu kannatavad enne õitsemist fungitsiidiga pritsimata jäetud põõsad eriti. Löögi all on peamiselt punasesõstramarjad, vähemal määral esineb kahjustust karusmarjal.

Roostekahjustus levib enam liigniiskes kasvukohas tarnade läheduses ja happelisel mullal kasvavatel põõsastel. Patogeeni kandeosad saavad kuni 500 m kaugusele. Kuna sortidel on väga erinev vastupanuvõime patogeenile, valige põõsaid ostes roostekindlaid sorte.

Väetage põõsaid küllaldaselt fosforit ja kaaliumi sisaldavate väetistega. Nakatumise vähendamiseks pritsige põõsaid küüslaugu- või soolikarohuleotisega. Järgmisel kevadel pritsige põõsaid 5–7 päeva enne õienuppude avanemist Topas 100 ECga (6–8 ml/10 l).

Miks mürgitada kanakoolet õitsemise ajal?

Hämmeldusega lugesin 24. mai Targu Talita nõuandeveerult muruspetsialisti soovitus kanakoolme hävitamise kohta.

Tavaliselt hoiatatakse, et taimi ei tohi õitseajal mitte mingil juhul ja mitte mingite mürrkemikaalidega pritsida, sest see tapab õitele lendavad putukad. Kas sellele õpetusele on ka mingi selgitav põhjus või on see lihtsalt räige eksimus?

Vastab
MARIANNA-HELENE SAAR

Loomulikult ei saa õigeks pidada õitsevate taimede pritsimist mürrklahustega, sealhulgas herbitsiididega. Eriti taunitav on mürrkainete kasutamine koduaias. Igal juhul on see ikka viimane abinõu.

Antud soovitus on pigem võimalus kanakoolme iseärasuse tõttu, sest ameeriklaste uuringute põhjal toimib herbitsiid vaid õitsemisjärgus olevatele taimedele.

Muul ajal pritsimine hävitab teised taimed ja tekitab keskonnasaastet, kuid kanakoolmele ta ikkagi ei mõju. Seega on vaja mürgiusku inimesi hoiatada, et nad asjatult lootust ei helilitaks ega mõtle matult oma aia- maad rikuks.

Kuna küsijal oli mure kasvuhoonesse tunginud raskelt tõrjutava umbrohuga, siis isoleeritud ruumis on kahju putukatele olematu.

Kaitsmaks väikesi tiivulisi olendeid mürgi eest vabas looduses, aitab töödeldud maalapikese katmine katteloori, kile või isegi koormakattega.

Kanakoolet õitseb varakult ning siis ei lenda ka teda tolmeldada võivad putukad kuigi aktiivselt. Just seetõttu jääb seemne valmimine ikkagi vaid erandjuhaks ning taim on kohanenud vegetatiivselt paljunema.